

היבטים לשוניים בפרשת כי-תשא עו

דקדוקי קריאה וטעמים בפרשת כי-תשא ובהפטרה ובראשון של ויקהל

ל יב וְלֹא-יְהִי בָהֶם נֶגֶף בַּפֶּקֶד אֹתָם: יש להחיש את קריאת התיבה נֶגֶף להסמיכה לקודמתה: וְלֹא-יְהִי בָהֶם נֶגֶף - בַּפֶּקֶד אֹתָם

ל טו וְהִדֹּל לֹא ... לְתֵת אֶת-תְּרוֹמַת: יש להקפיד על הפרדת התיבות

ל יח לְרִחְצָה: הרי"ש בקמץ קטן

ל כג מֶר-דָּרוֹר: המ"ם בקמץ קטן. וְקִנְיָן-: המ"ם הראשונה בקמץ קטן, הנו"ן בשוא נע עקב הדגש. יש לשים לב לחלוקת הטעמים מרכא-טפחא, אורך התיבות קצת מקשה על הקריאה, ועם זאת, יש להפריד בין מ"ם של בֶּשֶׂם למ"ם של התיבה הבאה מַחְצִיתוֹ

לא ב בֶּן-אוֹרִי: במלרע

לא ג וְאִמְלֵא אֹתוֹ: להיזהר מהפסוק המקביל בהמשך הספר לה לא: וְיִמְלֵא אֹתוֹ

לא ד לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבֹת: החי"ת הראשונה בשוא נח והשנייה בחטף

לא ה לְמִלֵּאת: יש לקרא כאילו כתוב 'לְמִלֹּת'

לא יד מְחַלְלֵה: הלמ"ד הראשונה בשוא נע¹ אין לחוש לאותם ספרים בהם סומן חטף פתח

לא טו יַעֲשֶׂה: העמדה קלה ביו"ד שלא יישמע יַעֲשֶׂה

לא יז שָׁבֶת: הבי"ת לא דגושה! פועל לשבות, גוף שלישי זכר בזמן עבר, בשונה משם היום 'שבת' בדגש חזק בבי"ת: שָׁבֶת

לא יח בָּאֶצְבָּע: מלרע

לב א מֶה-הָיָה: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

לב ד וַיֵּצֵר: מלעיל

לב ח הָעֲלִיתָ: הלמ"ד בצירי בניגוד להמשך לג א: הָעֲלִיתָ הלמ"ד בחירק

לב י הַנִּיחָה לִּי: דגש חזק בנר"ן, מלשון להניח (לעזוב) ולא לנוח, ובלמ"ד דגש מדין אתי מרחיק. וַיִּחַר-אֶפֶי: וא"ו החיבור בשוא נע, לא בפתח כי אז משנה משמעות. וַאֲעֲשֶׂה: העמדה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן שלאחריה

לב יא לָמָּה: ללא דגש במ"ם ובמלרע עקב הסמיכות לאל"ף של שם ה' הבא אחריה

לב יב לָמָּה: במלעיל² ומ"ם דגושה. בְּהָרִים: העמדה בבי"ת להבליט את הסגול המורה על מיודע לעומת האפשרות השנייה: בְּהָרִים, שאז לא מיודע. וְלִכְלֹתָם: לפי תוכנת הכתר, הדרבן (הקדמא המשמשת כטעם משנה) מעל הו"ו השרוקה³

לב יד וַיִּנָּחֶם: במלעיל

לב יח עֲנֹת - עֲנֹת - עֲנֹת: שתי הפעמים הראשונות העי"ן חטופה מלשון לַעֲנֹת, כלומר לקרוא בקול. בפעם השלישית העי"ן בפתח ודגש חזק בנר"ן, מלשון עֲנִי

¹ במקרה זה הגעיה שבחי"ת יש בה כדי להניע את השוא שבלמ"ד, בעדות שבכתר ארם צובא (וגם בלנינגרד) אין כאן חטף פתח.

² התלישא אינה מורה על מקום ההטעמה! והוספה תלישא נוספת על הלמ"ד "ליתר בטחון"

³ עפ"י תורה קדומה הדרבן מעל הכ"ף, כך הוא לפי כל התיגאן. אין זה משנה את ניגון המילה.

לב כב אל-יחר אף: טעם ביר"ד

לב כג וַיֹּאמְרוּ לִי: טעם נסוג אחור ליר"ד. מָה-הָיָה לִי: טעם נסוג אחור לה"א

לב כד הַתְּפָרְקוּ: הטעם ברי"ש מלעיל

לב לא אָנָּא: הטעם בנר"ן עם העמדה באל"ף

לב לג חָטָא-לִי: העמדה בחי"ת מפני הגעיה שם

לב ג א הַעֲלִיתָ: הלמ"ד בחירק

לב ג אָתָּה: אל"ף בפתח מלעיל

לב ג ד וְלֹא-שָׁתוּ: במלעיל! הקורא במלרע משבש את המשמעות ללשון שתייה

לב ג ה אַעֲלֶה ... אַעֲשֶׂה-לָךְ: העמדה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן שלאחריה

לב ג ז וְקָרָא לוֹ: טעם נסוג אחור לקר"ף

לב ג ח ט הָאֱהָלָה: טעם סר"פ באל"ף⁴

לב ג יא בֶּן-נֹוֹן נָעַר: להפריד בין הנונ"ים שבין התיבה הראשונה לשנייה ובין השנייה לשלישית

לב ג יב הָעֵל: הטעם בה"א מלעיל

לב ג יד וְהִנְחִיתִי: הו"ו בפתח ולא בשוא והה"א בחטף-פתח ולא בפתח

לב ג טז הָלוֹא בְּלִכְתָּךְ עֲמָנוּ: טעם טפחא בתיבה הָלוֹא

לב ג יט וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ: הפסקה עיקרית אחרי תיבת ה', בגלל המשקל המוזיקאלי של הטעם

תביר עלול להישמע כאילו כתוב וְקָרָאתִי בְּשֵׁם - ה' לְפָנֶיךָ. על מנת למנוע זאת, יש להחיש את

קריאת שם ה' ולהסמיכו לתיבה בְּשֵׁם: וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' - לְפָנֶיךָ

לד ב וְהָיָה: הה"א הראשונה בשווא נח

לד ה בְּעֵנֶן: העמדה בב"ת להבליט את צורת המיודע. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה': טעם טפחא

בתיבה בְּשֵׁם והבי"ת רפה⁵

לד ט וְלִחְטָאתָנוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)

לד י כִּי-נִזְרָא הוּא: תיבת נִזְרָא במלרע, אין טעם נסוג אחור לנר"ן

לד יא שְׁמֹר-לָךְ: המ"ם בקמץ קטן

לד יב הַשְּׁמֹר: במלעיל

לד יג תַּחֲצֹוֹן תִּשְׁבְּרוֹן תִּכְרֹתוֹן: כולם במלרע

לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנר"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה

לד כא בְּחָרִישׁ וּבְקָצִיר: הבי"ת הראשונה בסגול ויש לקרוא אותה בהעמדה קלה להדגשת הלשון המורה

על מיודע, הבי"ת השנייה בפתח

לד ל וַיִּירָאוּ: היר"ד בחירק מלא והר"ש אחריה בשווא נע, לשון יראה ולא ראייה

⁴ אין להטעים בשום פנים ואופן את הלמ"ד כפי שמוצע בתיקון 'איש מצליח' וגם לא את הה"א (הטעם בלמ"ד הוא זיוף, המטעים את הה"א משבש כי אין טעם בחטף, אבל עדיף שיבוש מזיוף!)

⁵ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ לעיל לג יט)

לד לד **וּבָבֹא**: הבי"ת בשווא נח על אף הקושי

הפטר כי תישא מלכים א יח א-לט:

ד **אֵת נְבִיאֵי ה'**: טעם טפחא בתיבת **אֵת**

ה **מַעֲיִנִי**: עי"ן ראשונה בשווא נח כדין כל שני שוואים רצופים⁶. **לְעֵבֶר-בָּה**: בי"ת ראשונה בקמץ קטן

ח **אֲנִי**: במלעיל ואל"ף בקמץ

י **לְבִקְשֶׁךָ**: הקו"ף בסגול ובמלרע. **כִּי לֹא יִמְצָאָכָה**: טעם טפחא בתיבת **כִּי**

יג **מֵאָה אִישׁ**: הטעם נסוג למ"ם

יח **בַּעֲזָבְכֶם**: הזי"ן בקמץ קטן

כא **הַסֵּעֲפִים**: הפ"א מודגשת בדגש חזק. **וְלֹא-עָנּוּ הָעָם אֹתוֹ דְּבָר**: יש להחיש את קריאת התיבה **אֹתוֹ** להסמיכה לקודמתה ובכך להימנע משיבוש משמעות הכתוב⁷

כב **אֶרְבַּע-מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אִישׁ**: טעם טפחא בתיבת **וַחֲמִשִּׁים**

כג **וַיִּתְּנוּ-לָנוּ... וַיִּבְחָרוּ... וַיִּשְׁלִימוּ**: הוא"ו בראש התיבות בשווא נע, וא"ו החיבור לפני לשון עתיד

כח **וַיִּתְּגַדְּדוּ**: דל"ת ראשונה בשווא נע ולא בחטף. **עַד-שֶׁפָּךְ-דָּם**: הפ"א בקמץ קטן

לז **וַיִּדְעוּ**: וא"ו החיבור בשווא נע

ראשון של ויקהל:

יש לשים לב לשינויים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשת תרומה (כמו תוספת וי"ו החיבור)

ב **תַּעֲשֶׂה**: העמדה קלה בתי"ו תדגיש את הצירי שלא יישמע כמו פתח

ה **יְבִיאָהּ**: קריאת הה"א בקמץ, אין כאן "קמץ גנובה"

ז **מֵאֲדָמִים**: האל"ף בקמץ קטן

ברשימת כלי המשכן יש לשים לב להפרדת בין תיבות המסתיימות ומתחילות בוא"ו, כגון **אֶת-עַמֻּדָיו**

וְאֶת-אֲדָנָיו

התיבה 'את' תנוקד בצירי אם היא באה בטעם מפסיק או משרת, ובסגול רק במילים מוקפות, כלומר כש'את' מוקפת למילה שאחריה.

כ **וַיִּצְאוּ**: הטעמה משנית של מרכא ביר"ד

ל יג | יתנו פל-העבר על-הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש חנן צוהר לתבה' כי-תשא
עו [כאן מובא החלק הלשוני, החלק המחשבתי ע"ד ה'חסידות' אינו מענייננו]

נסה לרדת לשורשיהן של המילים **זָה** ו-**שֶׁקֶל**, ובכך לפתוח צוהר להארת הדברים
האצורים בהן. **המילה זָה** משמשת במקורה לצורך הוראה, מלשון להראות ולהציג, של
משהו שאנו מכירים אותו, ו/או⁸ יודעים את טיבו. השורש **ז.ה.ה** - מלשון **זיהוי**, שהשימוש בו
חדש יחסית, בנוי על המילה **זָה**. מעניין שמילה זו בנויה מצירוף האותיות **זין** ו-**הא** דווקא.

⁶ להבדיל מישעיה יב ג וּשְׁאַבְתֶּם-מִּים בְּשִׁטּוֹן **מַעֲיִנִי** היְשׁוּעָה: העי"ן בפתח.

⁷ לקוראים בטעמים אשכנזים, טעם תביר נשמע כמפסיק יותר חזק מהטפחא הבא אחריו ולכן, זה עלול להישמע

כאילו כתוב **וְלֹא-עָנּוּ הָעָם - אֹתוֹ דְּבָר** דהיינו, ענו, אבל משהו אחר... ואין כן כוונת הכתוב

⁸ א"ה: אין דעת בעלי הלשון נוחה משימוש זה של ו' או'.

האות **זין** כשמה (כלי זין), ובצורתה הדומה לחרב, מסמלת בין השאר את הנשק החד והחותך. היא נראית גם כחרב הנעוצה בקרקע, ובכך היא מסמלת גם גבול או קו שאסור לעבור אותו. האות **דא** לעומתה, שהגייתה כרוכה בהוצאה מרובה של אויר⁹ (רוח), מייצגת בין השאר נטייה וחיבור לרוחניות שאינה מוגבלת, כמו הרוח המצויה בתנועה.

כאשר אנו מזהים מישור, מורים עליו באצבע ומתייחסים אליו במילת היחס '**זֶה**', אנו כמו מביאים לידי ביטוי את התחושה שלנו לזיהוי **החד** מצידו, שאינו מתנדנד ואינו מוטל בספק (האות **ז**), וכן את ידיעתנו/הכרתנו את מהותו וטבעו ('ה' הידיעה). שני הפכים אלה כמו רמזים במטבע של אש, שהראה הקב"ה למשה. המטבע עצמה, דוממת, קרה, בעלת ערך **קצוב** (משמשת כאמצעי לתשלום) ומייצגת את המסגרת המחייבת של כל יהודי (קבלת עול המצוות). האש לעומתה, איננה עומדת במקום, אלא מתנועעת וכמו נוטה להתפשט ובמיוחד לעלות. הלהבה מייצגת את ההתלהבות שבעשייה. "מטבע של אש", היא הצירוף של שתיהן, ש כמו בא לרמז לנו שיש לבצע את הנתינה בהתלהבות, ולהתלהב בעשייה עד כדי נתינה.

אחד מהכלים שבאמצעותם ניתן לעמוד על שורשה/מהותה של מילה כלשהי בלשון הקודש, הוא חיפוש אחר המופע הראשון שלה בתורה. אם נחפש אחר המילה '**זֶה**', נגלה אותה לראשונה בפרשת בראשית, בפסוק "**וְזֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדִמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ** (בראשית ה, א)". אם נמשיך ונעיין בפסוק הבא, אנו עשויים לקבל עוד קצה חוט, "**וַיִּזְכֹּר וַיִּנְקֶבָה בְּרָאשׁ וַיִּבְרָךְ אֶתְּךָ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֶם אָדָם**". ואכן, האות **ז** כמו מייצגת את הזכר מקצה אחד, המסמל את הצד המשפיע/הנותן (רמז נוסף לכך, ניתן למצוא בעובדה שהמופע הראשון של האות **ז** בתורה, הוא בפסוק "**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׁא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע** (בראשית א, יא)". האות **ה** לעומתה, מייצגת את הצד ההפוך, את הנקבה. ואכן שמות ושמות עצם החתומים באות **ה** (בשמאל המילה) מייצגים בדרך כלל נקבה, וגם ככלל, הטיות שונות בעבר, בגוף שלישי יחיד, חתומות בנקבה באות **ה** (לדוגמא: מלך – מלכה, לו – לה, בו – בה, אכל – אכלה וכיו"ב).

המילה '**אָדָם**' אינה בגדר זכר, ואף לא ניתן להטותה בנקבה (גם לא ברבים), מכיוון שהיא מייצגת את הצירוף של שניהם, "**וַיִּזְכֹּר וַיִּנְקֶבָה בְּרָאשׁ**". האותיות **ז** ו-**ה** ממוקמות באלפבית משני צידיה של האות **ו'** הסמויה, ש כמו משמשת כ-**ו'** החיבור ביניהן (הממוצע של **ז** ו-**ה**) הוא **ו'**). ולמרות השוני שבין האותיות **ז** ו-**ה**, וכנראה דווקא בגללו, הן מתאימות יותר לחיבור מאשר פעמיים האות **ו'** למשל. כי כדי שתהיה התקשרות אמיתית, צריך שתהיה בה חיות הבאה לידי ביטוי בהפריה הדדית, בתנועה או בזרימה. ולשם כך דרושים הפרשים והבדלים, כמו סיבה ומסובב¹⁰, משפיע ומקבל, מניע ומונע, תקע ושקע. א"ה: הדברים האלה הם על דרך הדרש, אבל מעניין שגם ענינים לשוניים יכולים להרתם לטובת הרעיון המחשבתי.

ל לז וְשִׁחֲקֶתָּ מִמֶּנָּה הִדָּק יַעֲקֹב עֲצִיּוֹן בֹּא לִידי בִּיטוֹי שֶׁבֶת בִּשְׁבֹתוֹ כִּי-תִשָּׂא עוֹ אֲגֹב עִיסוֹקוֹ בַּעֲנִיּוֹן הַלְכוֹת קִשְׁרִית קִשְׁרִים בִּשְׁבֹת – כּוֹתֵב בַּעַל הַמִּשְׁנָה בְּרֹרָה, ר' יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַכֹּהֵן מֵרֵאדִי: "וּמִסִּתְּבֵרָא דְכָל קִשְׁרִי שְׁקוּשְׁרִין אוֹתוֹ הִדָּק הֵיטֵב – הוּי שֶׁל אוֹמֵן, לְכַךְ אֲנוּ נִזְהָרִים בְּכָל קִשְׁרִי שֶׁהוּא שֶׁל שְׁנֵי קִשְׁרִים". אֵין עֲנִינֵנוּ כֹאן בִּפְרִטִי הַהֲלָכָה, אֲלֵא בְּלִשׁוֹן "הִדָּק הֵיטֵב" שֶׁנֶּאֱמַרָה כֹאן.

צִירוֹף זֶה מוֹכֵר מִפְּרִשֶׁת פִּיטוֹם הַקְטוֹרֶת הַנֶּאֱמָרָת בְּסִיּוֹם הַתְּפִילָה יוֹם יוֹם¹¹: "וּכְשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר יִהְיֶה הֵיטֵב, הֵיטֵב הִדָּק, שֶׁהָקוֹל יִפָּה לְבָשִׁמִּים". כְּלוֹמֵר, תוֹךְ כִּדִּי הַכְּתִישָׁה

⁹ א"ה, ומכאן הערה: **אֵין לְבִטָּא ה"א כֹּאֲלִיף**, ולפחות לא בתפילה ובקריאת התורה.

¹⁰ מלה זו מנוקדת ומסובב ולא ומסובב.

¹¹ א"ה: במנהג אשכנז פרשה זו נאמרת רק בשבת. בא"י גם נוהגי אשכנז מוסיפים אותה בסוף התפילה, ולא כמנהג בשבת לאומרה אחרי קדיש תתקבל של מוסף. ושמעתי בשם הרב אליעזר יהודה ולדנברג ז"ל, שבימי חול פרשת הקטורת נאמרת בנוסח אשכנז בארץ ישראל בסוף, כדי שמי שממהר ילך ולא יאמרנה כלל... כי היא צריכה להאמר במתינות, אבל בשבת ויום-טוב נאמרת אחרי קדיש של מוסף במקום מכובד.

היה קורא מכין סממני הקטורת מעין קריאות זירוז קצביות – "הדק היטב, היטב הדק" – וכך הייתה מלאכתו נעשית היטב.

ברם, ישנו הבדל בין השימוש ב"הדק היטב" בעניין הקטורת לבין השימוש בביטוי בקשר להידוק קשרים בשבת. המילה "הדק" מקורה בלשון התורה בציווי על הכנת הקטורת: "ושחקת ממנה הדק". שורש המילה הוא דק"ק, ופירוש "הדק" הוא אפוא שיש לשחוק את הקטורת כך שתהיה דקה-דקה.

בפרשתנו מסופר על תגובתו הנחרצת של משה לאחר ירידתו מהר סיני: "ויקח את העגל אשר עשו, וישרף בֶּאֱשׁ וַיִּטְחֵן עַד אֲשֶׁר דָּק (שמות לב, כ). "עד אשר דק" פירושו שטחן את העגל הדק היטב, עד שנעשה פירורים דקים (וכפי שמעיד משה בספר דברים: "וַאֲכַלְתָּ אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר דָּק לְעֶפֶר").

לעומת זאת, כשנוקט בעל המשנה ברורה את הלשון "הדק היטב" (וכבר קדמוהו בזאת פוסקים) הוא מתכוון לשורש הד"ק – להידוק וחיזוק ולא לשחיקה וטחינה. בלשון דקדוקית – הצורה "הדק היטב" ביחס לקטורת היא מקור של בניין הפעיל (בדומה ל"האט"), ואילו ב"הדק היטב" שבמשנה ברורה מדובר בצורת מקור של בניין פיעל, והה"א הפכה להיות חלק מהשורש.

א"ה: בעוד שבלשון הבריתא המובאת בבלי כריתות ו ב צריך לנקד הַדֵּק ה"א בקמץ, הרי בלשון המשנה ברורה הניקוד הוא הֵדֵק ה"א בפתח ודגש בדלי"ת. המשנה ברורה רק שאל את הביטוי מלשון הבריתא למשמע אחר.

דוגמה נוספת לתופעה דומה – השרשת ה"א של בניין הפעיל – יש במילה נפוצה בעברית, שנולדה בדורותינו אנו. במסכת שבת בתלמוד מסופר: "מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה, אמרו: כל מי שילך ויקניט את הלל – יטול ארבע מאות זוז". המילה "המרו" כאן היא בבניין הפעיל, ושורשה הוא מר"י (השוו ללשון "ממרה יונים" הפסול לעדות, היינו מי שמתערב עם חברו איזו יונה תגיע ראשונה במרוץ) – אך היא נתפסה כבניין פיעל, וכך נולד הפועל הִמָּר, ומכאן ההימורים והמהמרים. הווה אומר, מי שיטען שההימורים לידתם בטעות – מהבחינה הלשונית, לכל הפחות, הדין עמו.

אין הנדון דומה, המשנה ברורה לא הפך בניין הפעיל לפיעל, אלא שאל ביטוי מהבריתא ובשימושו השימוש בבניין פיעל הוא כדין. ומכאן לשימוש של פיעל בבנין שמקורו הפעיל.

משנה ברורה סימן קנח ס"ק יד

אבל הקונה דבש שכבר **מהותך** מן העושים משקה (מעד) וידוע שהם **מהתכים** כדי לעשות משקה צריך נט"י אף על גב שמטגן בו אוכל.

כאשר המקור למילה 'מהותך' הוא בתלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד א והאמר רב ברונא אמר רב: חלב **מהותך** וקרבי דגים שנמוחו, אדם נותן לתוכו שמן כל שהוא ומדליק!

במקרא השורש נ.ת.ך נמצא בנפעל ובהפעיל כאן יובא הפעיל והופעל.

1. מלכים ב כב ט: וַיֹּאמֶר הַתִּיכֹו עֲבָדֶיךָ אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית
2. יחזקאל כב כ: קִבַּצְתָּ כֶּסֶף וְנִחֲשִׁית וּבִרְזָל וְעוֹפְרֹת וּבְדִיל אֶל־תֹּדֶךָ לְפַחַת־עֲלִיוֹ אֵשׁ לְהִנְתִּיךָ
3. יחזקאל כב כב: כִּי תִהְיֶה כֶּסֶף בְּתוֹךְ לֹוֹר כֵּן תִּתְכֹו בְּתוֹכָהּ בְּנִיין הוּפַעַל!!
4. איוב י י: הֲלֹא כְחָלָב תִּתִּיכֹוי וְכִגְבִּנָּה תִקְפִּיאֲנִי:
5. דברי הימים ב לד יז: וַיִּתִּיכֹו אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית־ה'

הסיבה שאומרים אותה היא כמו מנהגי ספרד אחרים שנקלטו בא"י, כמו וידוי בשני וחמישי (אצל ספרדים כל יום וגם במנחה), ברכו בסוף התפילה, הלל בליל פסח ועוד.

חכמי התלמוד ראו את הצורה 'התיכו' כשימוש בניין פיעל כמו הִתְכּוּ. דוגמה נוספת יכולה להיות הפיכת 'תרומה' לפועל תורם תרם יתרמו וכד'. ניתנה ראש ונשובה אל השורש ה.ד.ק. פועל זה הוא בארמית התלמודית, ואינו מקראי. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף קא עמוד א אמר ליה ההוא מינא לרבי יהושע בן חנניה: חדקאה! [רש"י: משול כקוז] דכתיב בכו טוֹבָם כְּחֶדֶק (מיכה ז, ד) [רש"י: טוֹבָם שְׂנֵאם כקוֹלִים]. אמר ליה: שטיא, שפיל לסיפיה דקרא [רש"י: הספל עיניך, לשפלו של מקרא, לסופו תראה שלשצח הוא], דכתיב יִשָּׁר מִמְּסוּכָה! [רש"י: הישרים שצנו מגינים עלינו כסוכה] ואלא מאי – טובם כחדק – כשם שחדקים [=קוצים] הללו מגינים על הפירצה, כך טובים שבנו מגינים עלינו.

דבר אחר: טובם כחדק – שמהדקין [רש"י: כמו וְשִׁחֲקֵת מִמֶּנָּה חֶדֶק] את אומות העולם לגיהנם, שנאמר קוֹמִי וְדוֹשִׁי בֵּית צִיּוֹן כִּי קָרַנְךָ אֲשִׁים בְּרִזָּל וּפְרִסְתִּיךָ אֲשִׁים נְחוּשָׁה וְחִדְקוֹת עַמִּים רַבִּים (מיכה ד, יג) וגו'.

כאן ההידוק הוא כמו חֶדֶק בפרשתנו בשימוש בניין פיעל. יש לציין גם לחילופי ה-ח. אבל כאמור בארמית התלמודית הידוק הוא במשמע ימינו. למשל, תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לב עמוד א ואמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן: הגולל ספר תורה – גוללו מבחוץ ואין גוללו מבפנים, וכשהוא מהדקו – מהדקו מבפנים, ואינו מהדקו מבחוץ [רש"י: כשגמר מלגלול וכל להדקו יאחוז בפנימי ויהדק על החיצון, כדי שלא יכסה הכתב בזרועותיו, שמא להראות את הכתב אל] העם כשמהדקו, במסכת סופרים].

תן להם ויחכם-עוד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): www.ladaat.net/gilionot.php

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום העלאת מאמרים

[ff1https://mail.google.com/mail/ca/u/0/#search/dvir/14a6bf5feb77ff1](https://mail.google.com/mail/ca/u/0/#search/dvir/14a6bf5feb77ff1)

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים

בכתובת: maanelashon@gmail.com

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺